

Beveiliging

managementblad

25 jaar

voor veiligheidsadviseurs en security professionals

26e jaargang oktober 2013

Publiek private brandweer voor veiliger Moerdijk

Brandbeveiligingsmarkt volop in beweging

Live View belangrijke meerwaarde voor alarm

Realistisch oefenen in bijzonder opleidingscentrum

Moerdijk Veilig!

Moerdijk kwam in september twee dagen achtereenvolgens op opmerkelijke wijze in het nieuws. Eerst via een advies van oud-minister Ed Nijpels, die de toekomst van het dorp Moerdijk ter discussie stelde, vanwege de groei-ambities van de vierde zeehaven van Nederland. Een dag later was de opening van de nieuwe brandweerkazerne Moerdijk-Haven positieve nieuws voor de Moerdijkers. De gewenste groei van de bedrijvigheid in zeehaven Moerdijk moet binnen verantwoorde kaders van externe veiligheid plaatsvinden. En daar, zo weten we uit de nasleep van de brand bij Chemie-Pack in januari 2011, lag een fors knelpunt. Want de brandweezorg rond de vierde zeehaven van het land was al van oudsher niet toegerust op de risico's en maatgevende incident-scenario's. Die situatie is, met de komst van een gespecialiseerde industriële brandweerteam, sterk verbeterd. Vanaf nu kan bij branden en andere incidenten in de Moerdijkse industrie een snelle brandweerrespons met passende middelen worden gegarandeerd.

Publiek-privaat initiatief De brandweerteam op haven- en industrieterrein Moerdijk is een schoolvoorbeeld van geslaagde publiek-private samenwerking. Een direct gevolg van de verwoestende brand bij Chemie-Pack en de daarop volgende onderzoeken naar de brandveiligheid bij het bedrijf en de operationele respons. Echt schokkend waren de conclusies van het onderzoek naar de brandweezorg niet, want de gemeente Moerdijk had al eerder signalen afgegeven dat de brandweezorg rond de chemische industrie in Moerdijk voor verbetering vatbaar was. Plannen voor verbetering in menskracht en risicospecialisatie waren al sinds 2003 onderwerp van discussie. Burgemeester Jac Klijs van Moerdijk zei bij de opening van de brandweerkazerne op 20 september het jammer te vinden dat er een verwoestende brand voor nodig was om de ontwikkelingen in een stroomversnelling te krijgen. 'Dit nooit meer', was de gezamenlijk

Nooit meer een tweede 'Chemie-Pack'. Tweeënhalf jaar na het inferno op 5 januari 2011 heeft haven- en industrieterrein Moerdijk zijn eigen brandweerkazerne gekregen. De publiek-private brandweerteam die sinds afgelopen voorjaar waakt over de industriële activiteiten en de zeehaven, is een schakel in het beleidsprogramma 'Moerdijk veilig' waarvoor overheid en bedrijfsleven zich gezamenlijk inspannen. Veiligheid is een van de leidende issues in de ambitie van zeehaven Moerdijk om zijn positie als duurzame economische motor in West-Brabant voor de komende decennia zeker te stellen.

gevoelde urgentie van de gemeente, het Havenschap Moerdijk en de in de haven gevestigde bedrijven.

En zonder die bedrijven zou de upgrade van de brandweezorg zoals die nu gestalte heeft gekregen ook niet mogelijk zijn geweest, stelt directeur Nico van Mourik van Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant: "De nieuwe brandweerteam is te danken aan een gezamenlijke inspanning van de gemeente, de veiligheidsregio, het havenschap en het bedrijfsleven. Wij zorgen als overheidsorganisatie voor de operationele uitvoering, maar de helft van de beheers- en exploitatiekosten wordt opgebracht door de bedrijven. Die hebben zich hiertoe verenigd in de Stichting Brandweerteam Moerdijk. In feite is deze constructie vergelijkbaar met de Gezamenlijke Brandweer in het Rotterdamse Europoort-Botlekgebied, alleen op een kleinere schaal. Er is op jaarbasis een bedrag van 1,7 miljoen euro nodig om 24 uur per dag en zeven dagen in de week beroepsbrandweezorg in dit vitale industriegebied te verzekeren. Daarvan wordt achtenhalve ton door de verenigde bedrijven opgebracht, zes ton door de veiligheidsregio en tweeënhalf ton door de gemeente, die verantwoordelijk is voor het beheer van de kazerne."

Een flink bedrag, erkent burgemeester Jac Klijs, die sinds 2011 bestuurlijk verantwoordelijk is voor de veiligheid in Moerdijk. Hij prijst de samenwerking tussen de betrokken partners rond de

veiligheid in Moerdijk-Haven en nuanceert de kosten voor het instandhouden van de gespecialiseerde brandweerteam. "Wie denkt dat 1,7 miljoen euro veel geld is, moet maar eens een incident als Chemie-Pack meemaken en de kosten daarvan doorrekenen. Het inferno en de nasleep leverden een kostenpost van zeventig miljoen euro op. Als gemeente hadden we echter nooit zelfstandig een volledige beroepsbrandweer met 24-uursbezetting kunnen realiseren; dat zou te zwaar op de gemeentelijke lasten drukken."

Waarborgen prestaties De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant heeft met de Stichting Brandweerteam Moerdijk (SBM) een overeenkomst gesloten, waarin een prestatieverplichting van zes minuten opkomsttijd is vastgelegd. Die prestatieverplichting betekent dat de drie brandweerteam-eenheden van Moerdijk-Haven onder geen beding buiten de poorten van het besloten industrieterrein mogen worden ingezet, omdat dan hun inzetbaarheid voor de aangesloten bedrijven niet gegarandeerd kan worden. Uitzondering vormen incidenten met chemische transporten op de snelweg A17 die vlak langs het industrieterrein loopt. De A17 is voor de haven van Moerdijk een vitale levensader en snelle en effectieve aanpak van incidenten die de haven economische schade kunnen opleveren is daarom ook voor de industrieën in Moerdijk van wezenlijk belang.

Strategische plek voor snelle opklimtijd in de Moerdijkse industrie.

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant betreft externe toezichthouders bij het toezicht op naleving van de verplichtingen van de bij de SBM aangesloten bedrijven. Volgens directeur Nico van Mourik van de veiligheidsregio moet het externe toezicht nog worden georganiseerd en zullen de toezichthouders afkomstig zijn van regio's elders in het land. Zo hoeft 'de slager niet zijn eigen vlees te keuren'. In de SBM wordt deelgenomen door alle dertien bedrijven in het Moerdijkse havengebied die vallen onder het Besluit rampen en zware ongevallen (BRZO) en alle andere bedrijven die zich na 1997 in het gebied hebben gevestigd. Maar ook bedrijven met een minder hoog risicoprofiel die niet in die categorieën vallen, kunnen zich vrijwil-

lig aansluiten bij de SBM. De partners in de veiligheidssamenwerking constateren tot hun tevredenheid dat een groot aantal bedrijven zich inmiddels al bij de publiek-private brandweerorganisatie heeft aangesloten.

Duurzaam en veilig De brandweerorganisatie in Moerdijk-Haven heeft in recordtijd gestalte gekregen. Anderhalf jaar na de intentieverklaring tussen de vier partners in veiligheid is een industrieel brandweerkorps van 27 man geformeerd en is een kazerne gerealiseerd met drie robuuste brandweervoertuigen. "Dat is niet genoeg om een brand van het kaliber Chemie-Pack effectief te bestrijden", erkent regionaal brandweercommandant Diemer Kransen. "Maar we hebben nu in dit

risicovolle gebied voldoende capaciteit en specialistische kennis en kunde om een forse eerste slag uit te delen. Door de snelle repons met materieel dat is toegesneden op industriële brandscenario's, kunnen we de kans op een onbeheersbare brand zoals destijds bij Chemie-Pack sterk verkleinen. De veiligheid in het haven- en industriegebied is daardoor aanmerkelijk toegenomen." En dat is belangrijk voor de toekomst van de West-Brabantse industriecluster, verzekert Ferdinand van den Oever, directeur van Havenschap Moerdijk. "Wij zijn de vierde zeehaven van Nederland, leveren werkgelegenheid voor zeventienduizend mensen en een structurele bijdrage van 1,7 miljard euro aan de Nederlandse economie. De komende jaren willen we ons verder doorontwik-

Ferdinand van den Oever: "groeiambities haven Moerdijk vragen aandacht voor veiligheid en duurzaamheid."

Burgemeester Jac Klijs: "Industriële brandweer is alleen mogelijk met steun van de bedrijven."

kelen tot logistiek knooppunt in de Brabants-Vlaamse delta en dat kan alleen binnen heldere kaders van duurzaamheid en veiligheid. De verbetering van de brandweezorg past dan ook in een breder programma dat we 'Moerdijk veilig' hebben genoemd. Ook security, milieubescherming en gezondheidszorg groeien mee met de ontwikkeling van ons werkgebied." Van den Oever bevestigt dat de brandweezorg in Moerdijk-

Industriële risico's zijn nooit standaard en vragen een robuuste brandweerorganisatie.

Haven een enorme sprong voorwaarts heeft gemaakt. Voor de BRZO-bedrijven in de haven liepen al geruime tijd aanwijstrajecten voor de bedrijfsbrandweerplicht, maar voor veel bedrijven zijn de hoge kosten van een individuele bedrijfsbrandweerorganisatie een grote drempel. Van den Oever: "Door de samenwerking in de SBM delen de bedrijven nu de kosten voor instandhouding van een collectieve bedrijfsbrandweerorganisatie. Er is een verdeelsleutel vastgesteld op basis waarvan bedrijven naar rato van bedrijfstype, omvang en aantal medewerkers bijdragen in de financiering van de organisatie. Samen met onze overheidspartners kunnen we door deze vorm van publiek-private samenwerking de veiligheid van de Moerdijkse haven en de omgeving waarborgen en effectieve brandweezorg leveren bij industriële calamiteiten. 'Een plus een is drie', daar komt het op neer."

■ Rob Jastrzebski
Redactie@beveiliging.nl

'NOG GENOEG ZORGEN OVER INDUSTRIËLE VEILIGHEID IN NEDERLAND'

De vestiging van een gespecialiseerde industriële brandweerpost in Moerdijk laat volgens safety specialist Kees Kappetijn zien dat de lessen van het inferno bij Chemie-Pack zijn geleerd. Kappetijn heeft als veiligheidsadviseur veel ervaring op het gebied van industriële veiligheid.

"Voorheen had Moerdijk een zelfde gestandaardiseerde brandweerorganisatie als elke andere plaats in Nederland: een brandweer die met name geprepareerd is op standaard huis-, tuin- en keukenincidenten. Maar industriële risico's zijn nooit standaard en voor effectieve brandweezorg op een industrieterrein als Moerdijk is echt een robuuste brandweerorganisatie nodig, die qua menskracht, kennis en materieel is toegesneden op het specifieke risicobeeld. In dat opzicht is in de veiligheidszorg op industrieterrein Moerdijk een forse stap voorwaarts gezet."

Kappetijn ziet de publiek-private samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven in Moerdijk als een formule die tot voorbeeld strekt. "Het is een efficiënte collectieve oplossing voor veiligheidsvraagstukken van individuele bedrijven én de overheid. Bij de op het industrieterrein gevestigde BRZO-bedrijven liepen al trajecten om na te gaan welke bedrijven conform artikel 31 van de Wet veiligheidsregio's dienen te worden aangewezen voor een verplichte bedrijfsbrandweer. Een deel van de bedrijven is inmiddels daadwerkelijk aangewezen voor die bedrijfsbrandweerplicht. Door de krachtenbundeling

in de SBM en de samenwerking met de veiligheidsregio hoeven nu niet alle bedrijven zich individueel in bochten te wringen om aan hun wettelijke plicht te voldoen, maar wordt voorzien in een collectieve, op industriële risico's gerichte basisvoorziening voor de eerste respons. Een efficiënte oplossing."

Ook in andere haven- en industriegebieden bestaan varianten van publiek-private bedrijfsbrandwerven. Kappetijn wijst op de Gezamenlijke Brandweer in het Rotterdamse Europoort-Botlekgebied en op het Amsterdam IJmond Mutual Aid (AYMA) rond Amsterdam-Schiphol als grote gespecialiseerde brandweerorganisaties. En in Limburg is rond het chemiecluster van Chemelot in Sittard-Geleen een collectieve bedrijfsbrandweerorganisatie actief, die sinds 1998 met de overheid samenwerkt. Ook in Delfzijl, waar nu vijf BRZO-bedrijven beschikken over een aangewezen bedrijfsbrandweer, wordt onderzocht hoe bedrijven en overheid gezamenlijk de industriële brandweezorg verder kunnen versterken. Landelijk hebben enkele grote industriële brandweerorganisaties (GB Rotterdam-Rijnmond, AYMA Amsterdam, Chemelot/Sitech, Dow Benelux en Shell Nederland) zich samen met kenniscentra verenigd in het platform Industriële Incidentbestrijding. Een van de hoofdoelen van het platform is kennis en expertise te delen en gespecialiseerd zwaar brandbestrijdingsmateriaal in Nederland te bundelen voor een effectieve respons bij zware industriële calamiteiten.

Er gebeurt dus veel op het gebied van gespecialiseerde industriële incidentrespons, maar dat betekent volgens veiligheidsexpert Kappetijn niet dat alle zorgen rond industriële veiligheid van de baan zijn. Kappetijn: "Ik zie in de praktijk nog te vaak dat bedrijven een bedrijfsbrandweerorganisatie als veiligheidswaarborg voor hun medewerkers en productieprocessen zien, terwijl juist aan de linkerkant van de veiligheidsketen de grootste winst kan worden geboekt, door uitgekende procesveiligheid en stationaire veiligheidssystemen. Maar in het bedrijfsleven moet preventie het qua kosteneffectiviteit altijd opnemen tegen andere bedrijfsbelangen, zoals productiecontinuïteit, ploegbezetting en kosten. Qua proactieve en preventieve veiligheid zijn er nog steeds zorgpunten, zoals ook de gebeurtenissen bij Odjell het afgelopen jaar nog eens hebben onderstreept. Die affaire heeft overigens wel een flinke spin-off bewerkstelligd. Ik stel vast dat de inspecties harder optreden tegen misstanden op veiligheidsgebied en dat het bevoegd gezag ook doorpakt door bedrijven waar de veiligheid stelselmatig niet op orde is daadwerkelijk stil te leggen. Bedrijven in heel Nederland zijn door dit strengere overheidsoptreden wakker geschud en er is in de branche een toenemende activiteit op het gebied van risicoanalyse en risicobeheersing te bespeuren. Het strengere handhavingssysteem van de overheid draagt in mijn ogen zeker bij aan verbetering van de industriële veiligheid."